

A  
332937

LA HISPÀNIA CATALANA  
Evolució històrica dels elements nacionals  
catalans (segles XIII-XX)

per  
Joan Rebagliato i Font

Amb un pròleg de  
Josep M. Salrach

CURIAL  
Barcelona  
1999

# Sumari

Agraïments .....7

Pròleg, per Josep M. Salrach .....9

1. *Formació i independència conjunta dels Països Catalans*....21

    Qüestió de noms.....21

    Panorama històric.....21

    Plenitud dinàstica (fins a 1327).....24

Formació del territori; Jaume I el Constituidor (24); Corts catalanes; delimitacions. Inici del repoblament valencià (25); Els fills de l'alt rei En Jaume (27); Alfons II: avanç illenc i procés institucional (28); Jaume II i els reis de Mallorca (30); Les noves fronteres d'Aragó i de Múrcia (31); La projecció mediterrània (32).

Una crisi demogràfica que fa trontollar els fonaments  
dels Països Catalans (1328-1411).....33

Alfons III i el Regne de València (33); Comença la guerra amb Gènova i el desequilibri hispànic en favor de Castella (35); Valoracions sobre Pere III. Les pestes (36); Reincorporació dels regnes de Sicília i de Mallorca (38); Sardenya (39); Primers conflictes a Aragó i al Regne de València (40); Ordenancisme del rei. La Unió Aragonesa, renovada (41); De la cort de Saragossa, amb penes i treballs, a la de Barcelona (43); La Unió Valenciana: comença l'avalot (44); Els avalotats segresten els reis a València (46); Liquidació de la Unió Aragonesa (47); Trista liquidació de la Unió Valenciana (48); Mor Alfons XI. Cap a la Guerra dels Dos Peres (49); Primera fase de la guerra (51); Guerra

anòmala. El Cerimoniós, decebut per la concòrdia de Morvedre, rebutjà el pacifisme (52); Fase decisòria de la guerra (56); Una victòria final sense guanys territorials (58); Febleses del país: demografia, el camp (59); El pactisme com a sistema polític: inici? (61); Valencià i català, distints? (62); Joan I, el Descurat (políticament) i l'Aimador de la Gentilesa (culturalment) (63); Hegemonia aragonesa. Assalt als calls (66); Martí l'Humà. Encerts inicials (67); La desafortunada opció per Benet XIII (68); Nova revolta de Sardenya. Darreres corts de la dinastia (69); Sentiment nacional i llengua al Regne de València i a la Ribagorça (70); Successor de Martí l'Humà: Frederic de Luna? (72); Lluís d'Anjou, audaç; Jaume d'Urgell fracassa; Martí I espera... (73); La dramàtica escena mortuòria (75); L'únic parlament que funciona, el del Principat, no s'imposa (76); El Trastàmara es comença de moure. Mort de l'arquebisbe de Saragossa (77); El regent de Castella ocupa part d'Aragó, on hereta els partidaris de Frederic de Luna i els angevins (78); Els trastamaristes manipulen els parlaments. Entrevista d'Ayllón (80); Proposta angevina als catalans. Benet XIII imposa el procediment (82); Els aragonesos escullen i imposen les ternes. Els urgellistes valencians, aixafats (84); Les sessions de Casp i la sentència (86); Valoració historiogràfica del Compromís (88)

Canvis de dinastia als Països Catalans.....	90
Els Trastàmara aragonesos (1412-1516).....	95

Decadència catalana? Població i territori (95); Governar o controlar Castella des d'Aragó-Catalunya (96); De l'hegemonia aragonesa a la valenciana. Les corts (97); Salut de la llengua parlada. Absent de l'alta cultura i col·lapse literari a partir del segle XVI (99); Guerra contra Joan II (101); Moderació final de Joan II. Els errors catalans a Casp, repetits (102); La guerra successòria de Castella, repetició aproximada de les dels segles XII i XIV (104); Ferran II. Pacificació social. Redreç generalitzat? (105); Les classes socials. Esplendor valenciana. Debilitat general. La Inquisició. Expulsió dels jueus (107); Les Índies. Àfrica del Nord. Valoració global (111)

2. *Cosobirania dels Països Catalans amb la monarquia hispànica*.....113  
 Els grans Àustria (1517-1620).....114
- Carles I. Les Germanies (115); Consell d'Itàlia. Revolta de Ribagorça. Corts. Població (118); El problema morisc: liquidació final (121); Diòcesis i universitats (123); Ús social del català i el castellà (125); Manteniment de la consciència nacional col·lectiva. Cristòfor Despuig (127)
- Els petits Àustria (1621-1714). Retrocés territorial i lingüístic dins la Corona d'Aragó.....132
- El tractat dels Pirineus: mutilació de Catalunya (134); La «Unión de Armas», injusta. Canvis d'equilibri entre els Països Catalans (137); Població. Corts. Llengua i identitat nacional (139); La historiografia espanyola i la diplomàcia europea de Carles II (142); Felip V de Castella. Els bàndols dinàstics a casa nostra (143); La Guerra de Successió: mentre els aliats volien guanyar arreu (146); La defecció aliada (Utrecht) i l'austriaca (Rastatt) (151); Cap a l'Onze de Setembre i la victòria definitiva de Felip V (154); La llengua i la nació catalana sota els darrers Àustria (157)
3. *Els Països Catalans sense sobirania*.....160
- Resum: de la monarquia nacional, passant per una diarquia pactada, a una integració forçada sense pacte possible (160)
- L'absolutisme borbònic (1715-1807).....161
- Uns països més o menys catalans? (161); L'adaptació traumàtica a l'Espanya unitària (164); L'absolutisme borbònic: els decrets de Nova Planta de València i Mallorca (166); El decret de Nova Planta de Catalunya (169); Vitalitat de la llengua, malgrat l'anul·lació d'institucions (171); Consciència de Països Catalans. Castellanització minoritària (176); Canvis jurisdiccionals.

L'antiga Corona d'Aragó a les corts de Castella (178);  
Distanciaments dins l'antiga Corona d'Aragó. Expansió  
demogràfica i econòmica (181)

De tres «províncies» d'Espanya i una de França, a  
vuit províncies i escaig i un departament (1808-  
1874). La Guerra del Francès.....183

Del provincialisme de l'Antic Règim al provincianisme del Nou  
(185); Premsa periòdica. Espanya-Catalunya (i Països Catalans)  
(189); L'Església. El concordat de 1851 (193); Llengua,  
Romanticisme i Renaixença (195); Fracàs de la Renaixença  
literària fora del Principat i de Mallorca; i de la Renaixença  
nacional, a tot arreu (197)

La Restauració i el catalanisme polític (1875-1930).....200

Origen social del catalanisme. Lèxic polític (200); Canvis de  
cicle demogràfic i moviments de població (202); Política de la  
Restauració: Alfons XII o els tempteigs de bona voluntat (205);  
La reina regent i la crisi de fi de segle. Primeres fites obreristes i  
catalanistes (207); Regnat personal d'Alfons XIII. Apareix el  
nacionalisme. La Solidaritat Catalana (210); La Setmana Tràgica  
i les seqüeles (212); La Mancomunitat de Catalunya. Assemblea  
de parlamentaris (214); El catalanisme (1914-1923) al Rosselló,  
Mallorca i el País Valencià (221); La Dictadura de Primo de  
Rivera. Juntes militars i catalanisme (222); La normalització  
lingüística s'estén (225); Catalunya, coneguda a l'estranger. El  
català, defensat a Castella (227); Origen del terme i del  
retrobrament ideal de «Països Catalans» (228)

4. *De l'eufòria a la catàstrofe*.....231  
Autonomia... només per a Catalunya (1931-1936).....231

El 14 d'abril de 1931 (231); Corts constituents republicanes i  
iniciatives perilloses (234); La discussió de l'Estatut de Catalunya  
(235); Competències negades a l'Estatut de Catalunya. El  
Parlament de Catalunya (238); Lerroux governa a Madrid i

Companys a Barcelona. La divisió territorial de Catalunya (240); El conflicte amb Madrid: el Sis d'Octubre, irresponsabilitat o encert? (242)

## La guerra perduda (1936-1949).....245

La Generalitat recuperada i la guerra. Autonomia real pel buit de Madrid (245); La Generalitat, anul·lada sense Sis d'Octubre. Balanç bèl·lic amb aspectes positius (247); El País Valencià, salvació de Madrid. Les Illes, enfrontades entre elles (248)

## 5. «*Nordeste, Levante o Sureste de la España, una*».....251

La negra nit del franquisme dur (1939-1961).....251

Població del Principat (251); Repressió anticatalana (252); Fora l'autodeterminació de les petites nacionalitats (254); Les grans decepcions de 1939 i 1945 i els desvetllaments de 1951-1961

El franquisme estovat: l'albada que mai no arribava (1962-1975).....257

L'any 1962, un tombant decisiu? (257); El Concili i l'esperança política de 1962-1966 (259); El franquisme final i l'Assemblea de Catalunya (260); Revistes incisives (261); «*Castellanizar por debajo*» (262)

## X 6. *La Hispània catalana*.....264

Ni cohesió nacional, ni acceptació dins l'estat.....264

Dos exemples d'anticatalanisme actual (266)

Qüestió de noms, encara.....268

Hispània, com a unitat superior, ni política, ni ètnica (269); Hispània Catalana (o Catalànica?) (271); Gentilicis catalànics (273); Espanya = Castilla... també durant la Segona República (275); Espanyol = castellà? (277)

✕ La transició democràtica (1976-1980).....280

Desensís catalànic (280); Per què s'ha estancat —o ha retrocedit— el nacionalisme catalànic a l'Espanya democràtica? (281); Bilingüisme (288); Bilingüisme i solidaritat (291); La solució: Europa (292)

✕ Present decebedor, futur obert (1981-1997...).....294

Tercera via valenciana; La història del Regne (295); La tercera via com a estratègia (301); Els particularismes illencs (302); De la Catalunya gran a la Catalunya estricta (304); Legitimació per a exercici del poder central en l'estat de les autonomies? (306); Nosaltres tots plegats? (308); Tots plegats... si és que volem llibertats col·lectives (310); A tall d'epíleg... obert (316)